

Odpowiedź na interpelację

DPN-WJP.050.3.2025.AR
3650024.14460468.11737546
Warszawa, 09-03-2025

Dotyczy: interpelacji Posła Witolda Zembaczyńskiego znak: K10INT7923, w sprawie smogu w województwie opolskim.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

poniżej przedstawiam odpowiedzi na poszczególne pytania.

Ad. 1) Czy Program „Czyste Powietrze”, który zostanie reaktywowany w tym roku, będzie zakładać usprawnienia administracyjne i poszerzenie grona potencjalnych beneficjentów w postaci m.in. niższych progów wejścia? Na jakie zmiany zostanie położony nacisk w celu usprawnienia programu?

Propozycje zmian zasad programu „Czyste Powietrze” były szeroko konsultowane w dwóch etapach. Jesienią Ministerstwo Klimatu i Środowiska zorganizowało konsultacje z poszczególnymi grupami interesariuszy (udział w spotkaniach wzięło ponad 200 przedstawicieli: organizacji pozarządowych, samorządów, administracji, banków oraz wfośigw), a następnie projekt nowych zapisów poddaliśmy konsultacjom publicznym, które odbyły się w dniach 9- 27.12.2024 r. Do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) wpłynęło około 4000 uwag, których analiza pozwoliła nam na wypracowanie najbardziej optymalnych rozwiązań do nowej odsłony programu. Finalnie zmiany powinny przełożyć się na łatwiejszą i sprawniejszą pracę wfośigw, pracowników gmin w Punktach Konsultacyjno-Informacyjnych czy firm wykonawczych.

Kluczowe reformy w Programie obejmą:

- uwzględnienie podziału przedsięwzięć w zależności od zapotrzebowania budynku na energię użytkową,
- aktualizację progów dochodowych w poszczególnych grupach dofinansowania,
- wprowadzenie obowiązkowej wizyty eksperta na etapie przygotowania audytu oraz wymogu sporządzenia świadectwa charakterystyki energetycznej po zakończeniu przedsięwzięcia,
- limity dotacji na poszczególne kategorie kosztów,
- wprowadzenie mechanizmu operatorów w programie, odpowiedzialnych za pomoc potencjalnym beneficjentom w trzecim, najwyższym poziomie dofinansowania.

Ogólnopolski system operatorów ma celu przede wszystkim wsparcie mieszkańców o najniższych dochodach oraz walkę z ubóstwem energetycznym. Osoby te w sposób szczególny narażone są na działania nieuczciwych firm, a dodatkowo zmagają się z

wykluczeniem cyfrowym. Gmina jako instytucja zaufania publicznego najbliższa obywatelom, powinna w pierwszej kolejności uczestniczyć w obsłudze Programu „Czyste Powietrze”. Pomoc operatorów pozwoli na uniknięcie najczęstszych błędów w składanych wnioskach, co przyspieszy ich rozpatrywanie oraz usprawni wypłatę dofinansowania.

Ad. 2) Czy resort planuje dokonać zmian w kierunku bardziej efektywnego egzekwowania prawa przez służby w postaci kontroli, czy wyższych kar za palenie śmieciami i nieprzestrzeganie przepisów z tym związanych?

Ad. 3) Czy ministerstwo rozważa działania, które będą współdziałać z celami ETS nakierowanymi na zmniejszenie ilości gospodarstw domowych ogrzewających mieszkania za pomocą węgla, ale również uniemożliwiające palenie śmieciami jako tani substytut węgla?

Przed administracją rządową oraz administracją samorządową stoi nowe wyzwanie związane z wejściem w życie w dniu 11 grudnia 2024 r. nowej dyrektywy w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy, która wprowadza m.in. zaostrzone normy jakości powietrza do osiągnięcia w terminie do 2030 r.

W ramach prac związanych z implementacją wymagań ww. dyrektywy do polskiego prawa przeanalizowane zostaną obowiązujące przepisy określające krajowy system oceny i zarządzania jakością powietrza, w tym dotyczące prowadzenia kontroli pieców i realizacji uchwał antysmogowych, a następnie przygotowane zostaną kompleksowe propozycje przepisów, które pozwolą na skuteczne wdrożenie nowych wymagań oraz osiągnięcie zaostrzonych standardów jakości powietrza w wyznaczonym terminie.

Ministerstwo Klimatu i Środowiska pracuje również nad przygotowaniem praktycznego podręcznika dla gmin w zakresie prowadzenia kontroli palenisk domowych oraz realizacji uchwał antysmogowych.

W podręczniku zebrane zostaną dobre praktyki, w tym wnioski i zalecenia z dotychczas przeprowadzanych kontroli z przestrzegania przepisów uchwał antysmogowych. Będzie zawierał przykłady metod poboru prób paliw do badań, przykład rejestru zgłoszeń dotyczących możliwych naruszeń w zakresie przestrzegania uchwały antysmogowej oraz zakazu spalania odpadów w instalacjach i na powierzchni ziemi, czy też listy kontrolnej prowadzenia kontroli krok po kroku.

Praktyczna wiedza zawarta w podręczniku stanowić będzie wsparcie gmin w prowadzeniu kontroli palenisk domowych oraz realizacji uchwał antysmogowych, co przełoży się na poprawę jakości powietrza w Polsce.

Zakończenie prac nad podręcznikiem planowane jest w III kwartale 2025 r. Niezwłocznie po przygotowaniu publikacji zostanie ona przekazana do urzędów marszałkowskich oraz wszystkich gmin w Polsce.

Ad. 4) Czy ministerstwo podejmie działania zwiększające ilość systemów kontrolujących jakość powietrza w celu lepszej identyfikacji źródeł zanieczyszczeń?

W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska funkcjonuje w kraju 287 stacji pomiarowych jakości powietrza (stan na dzień 16.12.2024 r.).

Natomiast nowa dyrektywa (UE) 2024/2881 wprowadza znaczące zmiany w systemie pomiarów i ocen jakości powietrza. W związku z powyższym, przy założeniu, że pomiary i ocena jakości powietrza będzie dokonywana w 28 strefach jakości powietrza w Polsce, szacuje się, że konieczny będzie zakup 49 nowych stacji pomiarowych oraz doposażenie 8 funkcjonujących już stacji o dodatkowe urządzenia.

Stacje monitoringu jakości powietrza lokalizowane są w wybranych miejscowościach o potencjalnie najwyższych stężeniach zanieczyszczeń. Jednocześnie do oceny jakości powietrza wspomagająco wykorzystuje się matematyczne modelowanie transportu i przemian substancji w powietrzu. Modelowanie to, poprzez oszacowanie rozkładu przestrzennego stężeń zanieczyszczeń, pozwala na wyznaczenie obszarów przekroczeń wartości kryterialnych oraz określenie poziomów stężeń na terenie całego kraju, w tym również na obszarach nieobjętych pomiarami jakości powietrza.

Nadrzędnym celem prowadzenia pomiarów stężeń zanieczyszczeń powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska jest ocena narażenia zdrowia ludzi i narażenia roślin, w celu podjęcia odpowiednich działań na rzecz poprawy jakości powietrza tam, gdzie jest ona niezadowalająca, lub na rzecz utrzymania dobrej jakości powietrza. Cele te wynikają z dyrektyw UE, zapisów ustawy – Prawo ochrony środowiska i odpowiednich aktów wykonawczych tej ustawy. Wymienione akty prawne nakładają obowiązek prowadzenia pomiarów na określonej minimalnej liczbie stanowisk określonego typu – zależnej przede wszystkim od poziomu zanieczyszczenia powietrza w strefie i liczby ludności ją zamieszkującej, a także od powierzchni strefy. Obowiązek ten jest dotrzymany, a w odniesieniu do pyłu zawieszzonego PM10 i PM2,5 w wielu strefach liczba punktów pomiarowych znacznie przewyższa minimalne wymagania. Jednocześnie, punkty pomiarowe spełniają określone wymogi dotyczące ich umiejscowienia tak, by uzyskiwane w danej lokalizacji wyniki pomiarów były reprezentatywne dla danego obszaru i umożliwiały wykonanie rocznych ocen jakości powietrza.

Ponadto, co pięć lat Główny Inspektorat Ochrony Środowiska wykonuje tzw. Pięcioletnią ocenę jakości powietrza, której celem jest zweryfikowanie potrzeb w zakresie monitoringu (m.in. sprawdzenie czy liczba stacji pomiarowych i ich lokalizacja jest odpowiednia dla potrzeb prawidłowego wykonywania rocznych ocen jakości powietrza) i zaprojektowanie systemu oceny jakości powietrza na kolejne lata. Opracowany na jej podstawie szczegółowy zakres pomiarów wykonywanych w ramach monitoringu jakości powietrza na dany rok, określany jest w wykonawczych programach Państwowego Monitoringu Środowiska.

Ad. 5) Jakie działania systemowe resort podejmie w kierunku przeciwdziałania smogu i zmniejszaniu zanieczyszczeń w miastach osiągających tak krytyczne wskaźniki zanieczyszczeń powietrza jak m.in. w Opolu?

Dokumentem strategicznym Ministra Klimatu i Środowiska, który określa działania naprawcze do realizacji w perspektywie krótkoterminowej do 2025 r., średnioterminowej do 2030 r. oraz długoterminowej do 2040 r. „jest „Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do 2025 r. (z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.)” (aKPOP). Działania tam zapisane są nie tylko spójne z dotychczas realizowaną polityką poprawy jakości powietrza oraz przeciwdziałania zmianom klimatu na poziomie krajowym oraz wojewódzkim i gminnym, ale przede wszystkim określają nowe kierunki działań w tym obszarze.

Przykładowe działania to:

- Wprowadzenie zmian do obowiązujących przepisów określających wymagania jakościowe dla paliw stałych/ustanowienie wymagań dla paliw biomasowych, w tym m.in. w *ustawie o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw* poprzez ustanowienie wymagań jakościowych dla paliw biomasowych, w tym peletu drzewnego stosowanego w sektorze bytowo-komunalnym.
- Utrzymanie najwyższego priorytetu w programach ochrony powietrza i w uchwałach antysmogowych w odniesieniu do obowiązku wymiany pozaklasowych kotłów na paliwa stałe na urządzenia grzewcze spełniające wymagania środowiskowe

w połączeniu z równoczesnym przeprowadzeniem termomodernizacji budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej.

- Doprecyzowanie przepisów prawnych w zakresie nadzoru i monitorowania jakości instalacji spalania paliw, przewodów kominowych oraz paliwa stosowanego dla celów grzewczych w obiektach budowlanych.
- Eliminacja pojazdów wysokoemisyjnych z użytkowania oraz kontrola dostępności i ruchu pojazdów spalinowych w strefach szczególnie wrażliwych jak np. miasta.
- Promowanie zmian w otoczeniu regulacyjnym mających na celu likwidację barier inwestycyjno-budowlanych wpływających na dynamikę rozbudowy krajowej sieci gazowej.

Dokument ten ma na celu skoordynowanie działań wynikających z krajowych ram polityki dotyczącej jakości powietrza w powiązaniu z obszarami polityk odnoszących się do sektora bytowo-komunalnego, czystej energii, ciepła oraz odnawialnych źródeł energii, a także transportu. Poniżej link do dokumentu:

<https://www.gov.pl/web/klimat/krajowy-program-ochrony-powietrza>

Na poziomie wojewódzkim Programy Ochrony Powietrza (POP) stanowią podstawowy dokument określający politykę poprawy jakości powietrza na obszarze danego województwa. Celem tworzenia programów ochrony powietrza jest poprawa jakości powietrza i dotrzymanie norm jakości powietrza określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1031) na obszarach, gdzie występują przekroczenia. POP powinny zawierać analizę przyczyn występowania wysokich stężeń substancji oraz wskazywać działania naprawcze mające na celu jak najszybszą ich redukcję do poziomów nieprzekraczających norm. W oparciu o te programy gminy zobowiązane są do wymiany na swoich obszarach określonej liczby źródeł ciepła na paliwa stałe, które nie spełniają określonych norm emisyjnych, w określonych terminach. POP określają trzy główne grupy działań naprawczych ukierunkowanych na poprawę jakości powietrza w strefach, na obszarze których stwierdzone zostały przekroczenia poziomów dopuszczalnych/docelowych wybranych substancji do powietrza:

- Wymiana wysokoenergetycznych źródeł ciepła na paliwa stałe.
- Kontrole przestrzegania przepisów wynikających z wymagań uchwał antysmogowych oraz kontrole w zakresie spalania odpadów.
- Działania o charakterze informacyjnym i edukacyjnym.

Integralną częścią POP mogą być plany działań krótkoterminowych, wdrażane w sytuacjach wystąpienia ryzyka lub przekroczenia poziomów dopuszczalnych/docelowych, informowania społeczeństwa lub alarmowych w strefach.

Poniżej uchwała nr LVII/592/2023 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 26 września 2023 r. w sprawie określenia aktualizacji „Programu ochrony powietrza dla województwa opolskiego” wraz z informacją o uchwaleniu programu ochrony powietrza, którego częścią jest plan działań krótkoterminowych (<https://duwo.opole.uw.gov.pl/legalact/2023/2845/>).

Kolejnym narzędziem na szczeblu samorządowym są tzw. uchwały antysmogowe. Zgodnie z art 96 ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku, Sejmik województwa może, w drodze uchwały, w celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi lub na środowisko, wprowadzić ograniczenia lub zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

W województwie opolskim aktualnie obowiązuje Uchwała nr XXXVI/368/2021 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 30 listopada 2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie

wprowadzenia na obszarze województwa opolskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw:

<https://bip.opolskie.pl/wp-content/uploads/2021/12/368-uch-antysmogowa.pdf>

Zgodnie z w/w Uchwałą na terenie województwa opolskiego dopuszcza się wyłącznie eksploatację instalacji spełniających minimalne wymogi dotyczące sezonowej efektywności energetycznej ogrzewania pomieszczeń i wielkości emisji zanieczyszczeń w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe i miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe, z uwzględnieniem okresów przejściowych:

a) dla kotłów dostarczających ciepło do systemu centralnego ogrzewania:

- w przypadku kotłów bezklasowych wprowadza graniczną datę 1 stycznia 2030 r;
- w przypadku kotłów klasy 3 i 4 wprowadza graniczną datę 1 stycznia 2032 r.

b) dla urządzeń wydzielających ciepło bezpośrednio lub w powiązaniu z dostarczających ciepło do innego nośnika wprowadza graniczną datę 1 stycznia 2036 r. Chyba, że do tego terminu osiągną sprawność cieplną na poziomie co najmniej 80% lub zostaną wyposażone w urządzenie zapewniające redukcję emisji pyłu do wartości określonej w obowiązujących przepisach.

Ad. 6) Czy ministerstwo planuje podjąć kampanie informacyjne związane ze skutkami smogu oraz praktyk które wpłyną na zmniejszenie zanieczyszczeń powietrza, w celu zwiększenia świadomości społecznej?

Oprócz działań ustawodawczych niezbędne są także działania uświadamiające społeczeństwo. Dlatego Ministerstwo Klimatu i Środowiska prowadzi na bieżąco działania informacyjno-edukacyjne z zakresu problematyki jakości powietrza, głównie poprzez stronę internetową, media społecznościowe, a także poprzez udział kierownictwa w konferencjach prasowych dotyczących tego obszaru. Tematykę zmniejszenia emisji czy wykorzystywania ekologicznych źródeł energii podejmujemy także w kampaniach informacyjno-edukacyjnych.

Informacje o możliwych negatywnych skutkach dla zdrowia są elementem wydawanych przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska ostrzeżeń o ryzyku przekroczenia poziomu informowania lub poziomu alarmowego zanieczyszczeń. GIOŚ gromadzi również dane o jakości powietrza w bazie danych monitoringu jakości powietrza JPOAT. Dane i informacje o jakości powietrza Główny Inspektorat Ochrony Środowiska prezentuje na Portalu „Jakość powietrza” oraz w aplikacji mobilnej „Jakość powietrza w Polsce”.

W latach 2025-2026 planowane są również działania edukacyjne związane z problematyką jakości powietrza w Polsce. Ich głównym celem będzie edukowanie społeczeństwa w zakresie indywidualnych działań, jakie można podjąć w celu poprawy jego stanu.

Z wyrazami szacunku

Z up. Ministra

Krzysztof Bolesta
Sekretarz Stanu

Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/

Do wiadomości:
Departament Spraw Parlamentarnych, KPRM